పాతసినిమాలకు సంబంధించిన విశేషాలు.. నటీనటుల గురించి, సినిమాల గురించి, సాంకేతిక నిపుణుల గురించి.. వగైరా..వగైరా. ప్రతినెలా ఓసారి అలనాటి సినీరంగంలోకి తొంగిచూద్దాం

ప్రఖ్యాత చిత్రనిర్మాత

బి.ఎన్.రెడ్డి - 1

(కినిమా - 1955, జనవరి సంచిక నుంచీ)

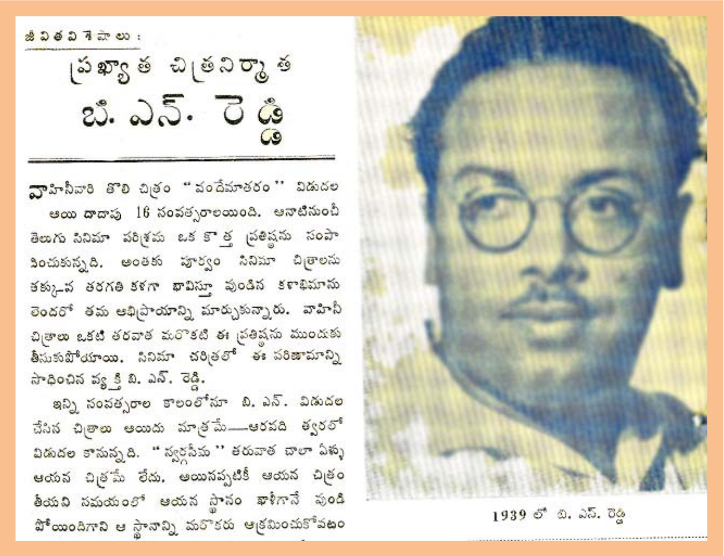
జీవితవిశేషాలు :

ప్రఖ్యాత చిత్రనిర్మాత

బి. ఎన్. రెడ్డి

వాహినీవారి తొలి చిత్రం "వందేమాతరం" విడుదల అయి దాదాపు 16 సంవత్సరాలయింది. ఆనాటినుంచీ తెలుగు సినిమా పరిశ్రమ ఒక కొత్త ప్రతిష్ఠను సంపాదించుకున్నది. అంతకు పూర్వం సినిమా చిత్రాలను తక్కువ తరగతి కళగా భావిస్తూ వుండిన కళాభిమానులెందరో తమ అభిప్రాయాన్ని మార్చుకున్నారు. వాహినీ చిత్రాలు ఒకటి తరవాత మరొకటి ఈ ప్రతిష్ఠను ముందుకు తీసుకుపోయాయి. సినిమా చరిత్రలో ఈ పరిణామాన్ని సాధించిన వ్యక్తి బి. ఎన్. రెడ్డి.

ఇన్ని సంవత్సరాల కాలంలోనూ బి. ఎన్. విడుదల చేసిన చిత్రాలు అయిదు మాత్రమే—ఆరవది త్వరలో విడుదల కానున్నది. "స్వర్గసీమ" తరువాత చాలా ఏళ్ళు ఆయన చిత్రమే లేదు. అయినప్పటికీ ఆయన చిత్రం తీయని సమయంలో ఆయన స్థానం ఖాళీగానే వుండిపోయిందిగాని ఆ స్థానాన్ని మరొకరు ఆక్రమించుకోవటం

1939 లో బి. ఎన్. రెడ్డి

వాహినీ వారి తొలి చిత్రం "వందేమాతరం" విడుదల అయి దాదాపు 16 సంవత్సరాలయింది. ఆనాటినుంచీ తెలుగు సినిమా పరిశ్రమ ఒక కొత్త ప్రతిష్ఠను సంపాదించుకున్నది. అంతకు పూర్వం సినిమా చిత్రాలను తక్కువ తరగతి కళగా భావిస్తూ వుండిన కళాభిమానులెందరో తమ అభిప్రాయాన్ని మార్చుకున్నారు. వాహినీ చిత్రాలు ఒకటి తరవాత మరొకటి ఈ ప్రతిష్ఠను ముందుకు తీసుకుపోయాయి. సినిమా చరిత్రలో ఈ పరిణామాన్ని సాధించిన వ్యక్తి బి.ఎన్.రెడ్డి.

ఇన్ని సంవత్సరాల కాలంలోనూ బి.ఎన్. విడుదల చేసిన చిత్రాలు అయిదు మాత్రమే ఆరవది త్వరలో విడుదల కానున్నది. "స్వర్గసీమ" తరువాత చాలా ఏళ్ళు ఆయన చిత్రమే లేదు. అయినప్పటికీ ఆయన చిత్రం తీయని సమయంలో ఆయన స్థానం ఖాళీగానే వుండిపోయింది గాని ఆ స్థానాన్ని మరొకరు ఆక్రమించుకోవటం జరగలేదు. చిత్ర నిర్మాణంలో బి.ఎన్. సాగించేది ఒక ఉద్యమం అనుకున్నట్టయితే ఆ ఉద్యమంలో ఆయనకు పోటీగాని, సహాయంగాని లేదనే చెప్పవచ్చు.

ఆయన ప్రభావం ఇతరులపై లేదని కాదు.. చాలా వుంది. కాని ఆయనలాగా మరెవరూ తమ లక్ష్యాన్ని అంటిపెట్టుకుని చిత్రాలు తీయలేదు. అధిక సంఖ్యలో చిత్రాలు తీసీ, అధికంగా డబ్బుగడించే చిత్రాలు తీసీ నిర్మాతలు అర్జించలేని కీర్తీ, ఔన్నత్యమూ బి.ఎన్.కు వాటంతట అవే లభించాయి.

కడప జిల్లా, పులివెందల తాలూకాలోని కొత్తపల్లి గ్రామంలో 1908 నవంబరు 16 న బి.ఎన్. జన్మించాడు. అయితే ఆయన బాల్యం ఆయన జన్మస్థలానికి ఆరుమైళ్ళ దూరాన గల పొట్టిపాడు గ్రామంలో మాతామహుల యింట గడిచింది. తండ్రిగారు, నరసింహరెడ్డిగారు వేరుశనగ ఫాక్టరీ, జిన్నింగ్ ఫాక్టరీ పెట్టారు. ఆయన వ్యాపారం నిమిత్తం తరుచు తిరుగుతూండటం వల్ల బి.ఎన్. తల్లిగారితో సహా తాతగారి యింట కొంతకాలం గడపటం జరిగింది. బి.ఎన్. మాతామహులకు ఒకతే కూతురూ, ఒకడే కొడుకు. ఈ సమయంలో వారి కుమారుడు సి.హెచ్.రామరెడ్డి ఈయన డైరెక్టర్ ఆఫ్ ఎగ్రికల్చర్ గా దరిమిలా పనిచేశారు. చదువు నిమిత్తం ఇంగ్లాండు వెళ్ళి ఉండటం చేత, బి.ఎన్. ను అమ్మమ్మ చాలా గారాబంగా చూసేది. ఆమె కథలు చెప్పటంలో నిధి. కథలలో తృష్ణ కలగటానికి బి.ఎన్. కు ఈమె చాలా తోడ్పడింది.

చిత్రావతీ నది నానుకుని వున్న పొట్టిపాడు గ్రామం. కొత్తపల్లి లాగ కాక, చాలా అందమైనది. అందుచేత బి.ఎన్. బాల్యం అక్కడ ఆనందంగా గడిచింది. మట్టి బొమ్మలు చెయ్యటమూ, తాటాకులతో చేసిన గాలి బొంగరాలు తిప్పుతూ, ఆకాశం కేసి చూస్తూ బి.ఎన్. నిరాటంకంగా ఏవేవో కలలు కన్నాడు.

ఆయన ఏ రెండేళ్ళ వాడో అయి వుండగా ఒక రాత్రి వీధినాటకం అయిందిట. మర్నాడు ఆ నాటకానికి సంబంధించిన వాళ్ళు యాచనకు వచ్చినప్పుడు బి.ఎన్. కిందటి రాత్రి వాళ్ళు పాడిన పద్యమంతా ఏకరువుపెట్టాడట. అది చూసి తాతగారు, “ఇంత తెలివిగలవాడు ఏం బతుకుతాడు?” అన్నారట. తరవాత కొద్ది రోజులకే బి.ఎన్. కు తీవ్రమైన జబ్బు టైఫాయిడ్ అయివుండాలి వచ్చి, దాని నుంచి కోలుకున్నాక పునర్జన్మ ఎత్తినట్టయి. నడవటమూ, మాటలు మళ్ళీ నేర్చుకోవలసి వచ్చిందట.

బి.ఎన్. అక్షరాభ్యాసమూ, తెలుగులో ఒకటి రెండు వాచకాలూ తాతగారి ఇంట వుండగానే పూర్తి అయాయి. ఇంగ్లీషు చదువుకోసం ఆయనను ప్రొద్దుటూరు పంపి హైస్కూలులో ప్రవేశ పెట్టారు. ఇది కూడా అందమైన గ్రామం. గ్రామం వెంబడే ప్రవహించే పెన్నార్ నదీ, ఇసుక దిబ్బలూ ఆయనకు ఆనందాన్ని చేకూర్చేవి. అయితే బి.ఎన్. ఇక్కడ వున్నది ఒక సంవత్సరం మాత్రమే.

ఈ లోపుగా నరసింహారెడ్డి గారి వ్యాపారం మద్రాసులో కేంద్రీకృతమైంది. ఆయన సకుటుంబంగా అక్కడే స్థిరపడి పోవాలని నిశ్చయించారు. మద్రాసుకు వస్తూనే బి.ఎన్. ను తొండమండలం హైస్కూలులో అయిదవ తరగతిలో ప్రవేశపెట్టారు. మరుసటి ఏడు గోవిందప్పనాయకన్ హైస్కూలులో ఫస్ట్ ఫారంలో ప్రవేశించాడు. ఇక్కడే బ్రిజ్ మోహన్ దాస్ అనే కుర్రవాడు బి.ఎన్. కు సహాధ్యాయిగా తటస్థపడ్డాడు. ఇద్దరికీ మంచి స్నేహం కుదిరింది.

ఈ స్కూలులో చదువుతుండగా బి.ఎన్.కు తొలిసారిగా గ్రీజ్ పెయింట్ వేసుకుని స్టేజి ఎక్కి, రవీంద్రనాథ్ టాగూర్ రచించిన “ఆటమ్ ఫెస్టివల్” అనే నాటకంలో గాలిపటం ఎగరవేసే కుర్రాడుగా నటించటం జరిగింది. ఈ నాటకాన్ని బారతీ లైబ్రరీ వారు ఏర్పాటు చేశారు. ఈ నాటకానికి అధ్యక్షత వహించిన దర్శి చెంచయ్య గారు (“నేనూ నాదేశం” గ్రంథకర్త) నాటకం గురించి మాట్లాడుతూ బి.ఎన్. ను గురించి ప్రత్యేకంగా మాట్లాడారట. కాని నిజానికి బి.ఎన్. కు అప్పటికి నాటకమంటే ఏమిటో కూడా తెలీదు. ఈ నాటకంలో ఆయన చెప్పవలసిన వాక్యం ఒకటే ఉంది. దాన్ని పెద్దవాళ్ళు ఆయన చేత కంఠస్థం చేయించారు. తరువాత ఆయన టాగూర్ “శాక్రిఫైస్” నాటకంలో కూడా ఒక చిన్నపాత్ర ధరించాడు. కాని ఆయనకు నిజమైన నాటకాలపిచ్చి త్వరలోనే కలగనున్నది.

థర్డ్ ఫారం పూర్తికాగానే బి.ఎన్. చదువు ముత్యాలపేట హైస్కూలుకు మారింది. ఇక్కడ చదువుతున్న కాలంలో ఆయన విద్యార్థుల పోటీలలో పాల్గొని వక్తృత్వానికీ పఠనానికీ బహుమానాలు పొందుతూ ఉండేవాడు. ఇక్కడ చదువుతున్న కాలంలోనే ఆయన మొట్ట మొదటి సారిగా, చెప్పుకోదగిన తెలుగునాటకం, డా.గోవిందరాజుల సుబ్బారావు గారు నటించిన “ప్రతాపరుద్రీయం” చూడటం తటస్థించింది. బి.ఎన్. మీద దీని ప్రభావం ఇంతా అంతా కాదు.

ఏదైనా తనను ఆకర్షిస్తే దానిని గురించి కలలుగనే మనస్తత్వం బి.ఎన్. ది నాటకాలు ఆయనను బలంగా పట్టుకున్నాయి. వాటితో సన్నిహిత సంబంధం పెట్టుకోవాలనీ, నటులనూ, రిహార్సల్స్ నూ చూడాలనే బలమైన కాంక్ష కలిగింది. దీనిని తృప్తి పరుచుకునేటందుకు ఆయన గోడౌన్ స్ట్రీట్ లో ఉండే ఆంధ్రనాటక సభలో చేరాడు. సభకు అందరికన్న ముందు వెళ్ళటం, అందరికన్న ఆలస్యంగా బయలుదేరి. పొద్దుపోయి ఇంటికి వచ్చి, పెద్దవాళ్ల చేత

మాటలు పడటం జరుగుతూండేది. ఈ అవకాశం దొరికినందుకు బి.ఎన్. ఎవరికి ఏ సహాయం కావలసినా చేస్తూ ఉండేవాడు. అప్పుడప్పుడూ ఎవరైనా తక్కువైతే చిల్లర వేషాలు కూడా వేసేవాడు. ఈ ప్రపంచంలోకి తనకు ప్రవేశం దొరికిన ఆనందంలో ఇంట్లో ఎన్ని చీవాట్లు పడినా ఆయనకు తగిలేవి కావు. ఈ దశలో ఆయనకు నటులను అనేకమందిని సన్నిహితంగా చూసే అవకాశం కలిగింది. పారేపల్లి సుబ్బారావు, మాధవపెద్ది వెంకట్రామయ్య, బళ్ళారి రాఘవాచారి, బెల్లంకొండ సుబ్బారావు మొదలైన వారందరినీ ఈ విధంగా ఆయన చూడగలిగాడు. ఈ సభలోనే నీలంరాజు వెంకట శేషయ్యగారి మైత్రికూడా బి.ఎన్.కు లభించింది. బి.ఎన్.కు నాటకరంగంతోనూ, తెరవెనుక భాగోతంతోనూ సన్నిహిత సంబంధం ఏర్పడటానికి నీలంరాజు శేషయ్య గారు చాలా తోడ్పడ్డారు. ఇందుకు బి.ఎన్. ఆయనకు చాలా కృతజ్ఞుడు.

1927లో బి.ఎన్. కు వివాహమయింది. వధువు మేనత్తకూతురే. వివాహం మద్రాసులోనే జరిగింది. 1928లో ఆయన పచ్చయప్ప కళాశాలలో చేరి ఇంటర్ చదివాడు. ఈ ఇంటర్ చదువు 1930 సెప్టెంబరులో గాని పూర్తి అయింది కాదు. అందుచేత కొద్దికాలం కాలేజినుంచి విముక్తి కలిగింది. ఈ కాలంలో బి.ఎన్. ను తండ్రిగారు తమ వ్యాపారం చూసి రావటానకి గాను కలకత్తా పంపారు. ఇక్కడ బి.ఎన్. తమ ఎగుమతి-దిగుమతి వ్యాపారం చూడటానికి బదులుగా శిశిర్ కుమార్ బహదూరీ నాటకాలూ, అహీన్ చౌధురీ నాటకాలూ, ధనీబాబూ, అంగుర్బాలా మొదలైన వారి నాటకాలూ, కొరిన్తియన్, ఆల్ఫ్రెడ్ థియేటర్ల నాటకాలూ చూశాడు.

తరువాత బి.ఎన్. కు శాంతి నికేతనం వెళ్ళి అక్కడ ఒక నెల గడిపే అవకాశం దొరికింది. అక్కడి వాతావరణం చూశాక ఆయనకు బి.ఏ. చదువు అక్కడే సాగించాలనిపించింది. దీనికిగాను తండ్రిగారి అనుమతి పొందాలని ఆయన మద్రాసుకు తిరిగి వచ్చేసరికి బర్మాకు ప్రయాణం తగిలింది. రంగూన్ లో కూడా ఆయన తమ వ్యాపారం గురించి తెలుసుకున్నదానికంటే అక్కడి ఒపెరాలూ, స్టేజీషోలూ చూడటం జాస్తి అయింది. ఆయన రంగూన్ నుంచి లాషో, మాండలే మొదలైన అనేక చోట్లకు తిరిగి దేశాటన చేశాడు.

బి.ఎన్. బర్మాలో ఉండగానే గాంధీ మహాత్ముడు దండీ సత్యాగ్రహం ప్రారంభించాడు. బర్మాలో కూడా జాతీయోద్యమం ఉన్నతంగా సాగింది. ఒక పార్క్ లో విదేశీ వస్త్రాలన్నీ పెద్ద కుప్పవేసి తగలబెట్టటం బి.ఎన్. కళ్ళారా చూశాడు. బ్రహ్మాండమైన ఊరేగింపూ, బహిరంగ సభా జరిగాయి. ఈ ఉద్యమం చూసి బి.ఎన్. రక్తం పొంగిపోయింది. ఇందులో పాల్గొనాలనే ధృఢనిశ్చయంతో ఆయన మద్రాసుకు తిరిగివచ్చాడు. ఆయన మద్రాసులో పడవ ఎక్కినప్పుడు విదేశీ పద్ధతిలో సూటూ, టై మొదలైనవి వేసుకుని ఉన్నాడు. ఆయన తిరిగి మద్రాసు రేవులో దిగినప్పుడు ఖద్దరు ధోవతీ, ఖద్దరు లాల్చీ ధరించి ఉన్నాడు.

మద్రాసులో కూడా ఉద్యమం జోరుగా ఉంది. నిత్యమూ ఊరేగింపులు. బి.ఎన్. ఆ ఊరేగింపుల వెంట వెళ్ళేవాడు. ఆయన వెంట ఆయన తమ్ముడు నాగిరెడ్డి కూడా ఉండేవాడు. ఈ ఉద్యమంలోన బి.ఎన్. మొదటిసారి దుర్గాభాయిగారిని ఇప్పటి దేశముఖ్ సతిని ఒక నాయకురాలుగా చూశాడు.

మద్రాసులో ఉంటే పిల్లలు ఏమి చేసి పోతారో అని తండ్రిగారు వాళ్ళను స్వగ్రామానికి పంపారు. అక్కడ వాళ్ళు ఏమీ చెయ్యరని ఆయన భ్రమ !

దేశమంతా చెలరేగ ఈ మహోద్యమం కడపజిల్లాలో లేదని విని విచారిస్తున్న బి.ఎన్.కు మంచి అవకాశం దొరికింది. స్వగ్రామం చేరి ఆయన అక్కడ “దత్త మండల చరఖా సమితి” స్థాపించాడు. చాలామంది వాలంటీర్లను వారిలో కొందరు ఆయన బంధువులే చేరదీశాడు. ఈ వాలంటీర్ దళం గ్రామ గ్రామానికీ వెళ్ళి చరఖాలు బాగుచెయ్యటమూ, పత్తి పంచటమూ, పాటలు పాడుతూ సంచారాలు చెయ్యటమూ, గ్రామలలో ఉపన్యాసాలివ్వటమూ చేసేది. అసలే వేసవికాలం, అందులోనూ రాయలసీమ. దీనికి తగ్గట్టు చాలామంది వాలంటీర్లు, ఇలాంటి పవిత్రమైన పనిమీద పాదరక్షలు ధరించి పోరాదని పట్టుబట్టారు. జనవాక్యం శిరసావహించి బి.ఎన్. పాదరక్షలు విసర్జించాడు. అసలే నడిచే అలవాటు లేదు. దానికి తోడు పాదరక్షలు కూడా లేవు. అయినా ఒక్క రోజులో ఆయన వాలంటీర్లను వెంటవేసుకుని 19 మైళ్ళు నడిచి అయిదు గ్రామాలు తిరగటమూ, కాళ్ళు బొబ్బలెక్కటం జరిగింది.

ఈ ఉద్యమంలో ఒక భాగం, సంతలలో కల్లుదుకాణాలు పికెటింగ్ చెయ్యటం. ఒకనాడు సింహాద్రిపురం అనేచోట సంత జరుగుతూంటే బి.ఎన్., వాలంటీర్లూ అక్కడికి వెళ్ళారు. బి.ఎన్. కల్లుదుకాణం దగ్గిర పికెటింగ్ ప్రారంభించాడు. కొంత సేపు పికెటింగు సాగినాక ఒక పోలీసు అధికారి, దుకాణం మూసేయిస్తున్నానని చెప్పి బి.ఎన్. ను పంపించేశాడు. ఆయన సైకిల్ మీద ఒంటరిగా బయలుదేరి ఇంటికి చేరుకున్నాడు. మిగిలిన వాలంటీర్లు మాత్రం సంతలోనే ఉండిపోయారు.

బి.ఎన్. వెళ్ళిపోయిన కొంతసేపటికి ఆ సంతలోనే ఒక మనిషి హత్య జరిగింది. హత్య అయినవాడు బి.ఎన్. గ్రామం వాడే.

బి.ఎన్. ప్రారంభించిన ఉద్యమాన్ని అణచటానికి అధికారులకు ఈ హత్య ఉపయోగపడింది. బి.ఎన్. మీదా మిగిలిన వాలంటీర్ల మీదా హత్యా నేరం మోపబడినట్టు తెలిసింది. లోపాయకారిగా విచారించగా. "నువు ప్రారంభించక పూర్వం ఈ జిల్లాలో ఉద్యమం లేదు. దీన్ని విరమించేటట్టయితే కేసు లేకుండా చేస్తాం." అని చెప్పారు. అసలే ఈ హత్యతో మనసు వేసారిపోయి వున్న బి.ఎన్.కు ఇందులో తన అనుచరులంతా ఇరుక్కోవటం మరింత దుస్సహంగా తోచి ఆయన తన ఉద్యమాన్ని ముడిచి పెట్ట వలసివచ్చింది. స్వగ్రామానికి వచ్చిన కొన్న మాసాలకు ఆయన ఉద్యమం చాలించి, పెద్ద పరివర్తన పొంది తమ్ముడు నాగిరెడ్డితో మద్రాసుకు తిరిగివచ్చాడు.

ఆనాడు ఆ సంతలో ఈ దారుణ హత్యే జరక్కపోతే బి.ఎన్. ఈ కాలానికి చిత్రనిర్మాతగా పేరు సంపాదించుకోవటానికి బదులు కిందటి ఆంధ్ర శాసనసభలో ప్రభుత్వం మీద వచ్చిన విశ్వాసరాహిత్య తీర్మానానికి అనుకూలంగానో ప్రతికూలంగానో వోటుచేసి ఉండునేమో

బి.ఎన్. ప్రారంభించిన దత్తమండల చరఖా సంఘం గురించి ఒక ముక్క చెప్పాలి. తండ్రిగారిని ఉద్యమానికి డబ్బడిగితే రాదనే భయంతో ఖాదీవ్యాపారం లాభసాటిగా ఉంటుందని చెప్పి బి.ఎన్. తండ్రిగారి దగ్గిర కొంత డబ్బు తీసుకున్నాడు. కాని ఏకులూ, రాటాలూ తీసుకున్న వారు కొంత నూలు దాచుకుని మిగిలిన దానిలో రాళ్ళు పెట్టి తూచి మోసం చేశారు. నేసిన ఖద్దరు బట్టలు అమ్ముదామంటే అఖిలభారత చరఖా సంఘం వారు సకాలంలో ఈ సంఘాన్ని గుర్తించలేదు. బట్ట యావత్తూ ఊరికే పంచి పెట్టటం జరిగింది.

ఆయనకు చదువు మీద ధ్యాసపోయింది. అందుచేత ఆయన కాలేజీకి స్వస్తి చెప్పి. ఊరికే కూచోవటానికి మనస్సు ఒప్పక ఉదయమూ సాయంకాలమూ జరిగే జి.డి.ఏ. క్లాసులకు వెళ్ళసాగాడు. జి.డి.ఏ పూర్తి అయినాక ఆయన శాస్త్రి అండ్ షా కంపెనీలో ఎప్రెంటిస్ గా చేరాడు. ఈ పనిలో బి.ఎన్. ఆగ్పా కంపెనీవారి ఎకౌంట్లు ఆడిట్ చేయవలసి వచ్చింది. అక్కడ పని పూర్తి కాగానే ఆయన కాలయాపనకు గాను వుడ్స్ రోడ్ లో వుండే "ప్రజామిత్ర" ఆఫీసుకు వెళ్ళే అలవాటుండేది.

బి.ఎన్. కు అలవడిన ఆసక్తులలో ఒకటి జర్నలిజం, రచన. దీనికి కారకులు స్వర్గీయ ఎస్.జి. ఆచార్యగారు. బి.ఎన్. మద్రాసుకు వచ్చి చాలా కాలం తమిళ స్నేహితులతోనే తిరగటం చేత ఆయనకు తెలుగు భాషతోనే సంపర్కం లేకపోయింది. ఈ దశలో ఎస్.జి. ఆచార్యగారు తటస్థపడి, తెలుగురచనలోనూ, తెలుగు పత్రికలోనూ ఆసక్తి రగిలించారు. దీని ఫలితంగా ఆయనకు "ప్రజామిత్ర" వంటి పత్రిక నడిచేచోటికి వెళ్ళటమూ, చూడటమూ సరదాగా ఉండేది.

అదీగాక ఆయనకు రామబ్రహ్మం పరిచయం నాట్యకళా పరిషత్తుద్వారా అయింది. మద్రాసులో బళ్ళారి రాఘవాచార్లు గారి అధ్యక్షతను పరిషత్తు జరిగినప్పుడు దానికి కార్యదర్శులు రామబ్రహ్మం, నీలంరాజు శేషయ్యగారూ, వారితో పాటు బి.ఎన్. ఆ పరిషత్తులో చాలా పనిచేశారు. ఈ పరిషత్తులోనే "తప్పెవరిది?"లో బి.ఎన్. చిన్న పాత్ర కూడా ధరించాడు.

"ప్రజామిత్ర" ఆఫీసులో రామబ్రహ్మం, సముద్రాల రాఘవాచార్లు, శ్రీనివాసశిరోమణి, తాపీ, నార్ల, గోపీచందు మొదలైన వారుండేవారు. వారు పనిచేసే వాతావరణమూ, ఆ పాతకాలపు ప్రెస్సూ చూస్తుంటే బి.ఎన్. కు రకరకాల భావాలు కలిగేవి.

బి.ఎన్. కనిన కలల్లో ఒకటి మంచి ప్రెస్ ఏర్పాటు చేసి, భారీగా పుస్తకాలూ, పత్రికలూ ప్రచురించి హిగిన్ బాదమ్స్ పద్ధతిలో దేశమంతటా పుస్తకాల షాపులు పెట్టాలని. ఈకలలోనుంచి ప్రెస్ పెట్టాలనే కోరిక ఆవిర్భవించింది. ఆయన వెంటనే తండ్రి గారి నడిగి పదివేలు తీసుకుని ఆచారప్పన్ వీధిలో ఒక ప్రెస్ ఏర్పాటు చేసి, దాని ప్రారంభోత్సవం రామబ్రహ్మం గారిచేత చేయించి, "ప్రజామిత్ర" పత్రికను అందులోనే అచ్చువేసుకోమన్నాడు. ఈ ఏర్పాట్లకు కుమ్మక్కీ ఇచ్చినవాడు బి.ఎన్. చిన్ననాటి స్నేహితుడి బ్రిజ్ మోహన్ దాస్. ఈయన బియ్యే పూర్తి చేసినాక వెంటనే ఉద్యోగం దొరకక నరసింహా రెడ్డిగారి వ్యాపారంలోనే పనిచేస్తూండేవాడు. 1944లో ఈ ప్రెస్ నాగిరెడ్డి నిర్వహణ కిందికి వచ్చేనాటికి బి.ఎన్. చిత్రనిర్మాణంలో మెడలోతున దిగిపోయి వున్నాడు.

[మిగతా వచ్చే సంచికలో]

★★★

COMMENTS